

تغییر اجزای قیاس با اجزای نتیجه

تغییر اجزای قیاس با اجزای نتیجه یکی از اصطلاحات به‌کار رفته در علم منطق بوده و از اسباب مغالطه معنوی تالیف قیاسی است.^[۱] مشکوٰه‌الدینی، عبدالمحسن، منطق نوین مشتمل بر المعات المشرقیه فی الفنون المنطقیه، ص ۶۰۷.

فهرست مندرجات

- ۱ - توضیح اصطلاح
- ۲ - اتحاد در قیاس
- ۳ - مستندات مقاله
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

توضیح اصطلاح

استدلال قیاسی از دو مقدمه و یک نتیجه تشکیل می‌شود و مقدمات، مواد استدلال هستند و نتیجه، قضیه‌ای است که از آنها **استنباط** می‌شود. یکی از اسباب مغالطه معنوی تالیف قیاسی، این است که اجزای مقدمه قیاس با اجزای نتیجه متغایر باشند؛

^[۱] مشکوٰه‌الدینی، عبدالمحسن، منطق نوین مشتمل بر المعات المشرقیه فی الفنون المنطقیه، ص ۶۶۳.

به دیگر سخن، **حد اصغر** و **حد اکبر** در دو مقدمه با نتیجه مختلف باشند؛ مانند آنکه گفته شود: «انسان کلی است» و «کلی در خارج وجود ندارد؛ پس انسان در خارج وجود ندارد». در این مثال، موضوع نتیجه با موضوع **صغرا** مغایرت دارد، زیرا موضوع در صغرا ذهنی است، ولی موضوع در نتیجه، انسان خارجی است. نتیجه صحیح آن است که گفته شود: «انسان ذهنی در خارج وجود ندارد».

اتحاد در قیاس

توضیح اینکه در قیاس، سه اتحاد شرط است:

۱. اتحاد موضوع نتیجه با یکی از اجزای صغرا (موضوع یا محمول)؛
۲. اتحاد محمول نتیجه با یکی از اجزای کبرا؛
۳. اتحاد **حد وسط** در صغرا و کبرا.

گاهی بین این امور اختلافی وجود دارد که سبب عدم **اتحاد** آنها می‌شود، ولی این اختلاف آشکار نیست و اجزا در ظاهر متحد به نظر می‌آیند و همین امر باعث حصول نتیجه غلط می‌شود.

^[۲] شهاب‌الدین سهروردی، یحیی بن حبش، منطق التلویحات، ص ۸۷.

مستندات مقاله

در تنظیم این مقاله از منابع ذیل استفاده شده است:

- شهاب‌الدین سهروردی، یحیی بن حبش، منطق التلویحات.
- مشکوٰه‌الدینی، عبدالمحسن، منطق نوین مشتمل بر المعات المشرقیه فی الفنون المنطقیه.

۱. [↑ مشکو‌الدینی، عبدالمحسن، منطق نوین مشتمل بر اللمعات المشرقیه فی الفنون المنطقیه، ص ۶۰۷.](#)
۲. [↑ مشکو‌الدینی، عبدالمحسن، منطق نوین مشتمل بر اللمعات المشرقیه فی الفنون المنطقیه، ص ۶۶۳.](#)
۳. [↑ شهاب‌الدین سهروردی، یحیی بن حبش، منطق التلویحات، ص ۸۷.](#)

منبع

[بایگاه مدیریت اطلاعات علوم اسلامی، برگرفته از مقاله «تغایر اجزای قیاس با اجزای نتیجه»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۵/۱۲/۷.](#)